

Sygn. akt IV CSK 126/15

POSTANOWIENIE

Dnia 16 września 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa I. Spółki Akcyjnej w W. i D. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G.

przeciwko G. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 16 września 2015 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powodów

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z dnia 15 maja 2014 r., sygn. akt I ACa 703/13,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2) zasądza od powoda I. Spółki Akcyjnej w W. na rzecz pozwanej kwotę 3.600,- (trzy tysiące sześćset) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego,

3) zasądza od powoda D. Spółki z o.o. w G. na rzecz pozwanej kwotę 3.600,- (trzy tysiące sześćset) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Powódki D. sp. z o.o. z siedzibą w G. i I. S.A. z siedzibą w W. wniosły skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 15 maja 2014 r. zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 17 czerwca 2013 r. poprzez oddalenie powództw przeciwko G. sp. z o.o. z siedzibą w G. o zapłatę.

Sąd Najwyższy, oceniając - na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. - skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

Ustawodawca, wprowadzając skargę kasacyjną jako nadzwyczajny środek prawny służący od prawomocnych orzeczeń, podkreślił, że jej celem jest ochrona interesu publicznego polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. Jego rolą nie jest zatem korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa, nawet gdyby one rzeczywiście wystąpiły. Ocena podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje w ramach tzw. przedsądu. Sąd Najwyższy bada, czy wskazano i należycie umotywowano przyczyny powołane w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. czy występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, i przyjmuje ją do rozpoznania, jeżeli jest spełniona przynajmniej jedna z nich. W art. 398⁴ § 2 k.p.c. przewidziano wymaganie przytoczenia i odrębnego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Kognicja Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania jest ograniczona i nie obejmuje oceny zasadności podstaw skargi kasacyjnej, zastrzeżonej dla Sądu orzekającego w innym składzie.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania powódki oparły na przyczynach wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. W zakresie pierwszej z nich podniosły, że istnieje konieczność rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego o treści: „Czy zachodzą szczególne, wyjątkowe okoliczności, uprawniające sąd II instancji zgodnie z przepisem art. 382 k.p.c. oraz art. 232 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. do dopuszczenia z urzędu w postępowaniu przed tym sądem dowodów nie wnioskowanych przez stronę wnoszącą apelację w sytuacji gdy: i) obie strony są

przedsiębiorcami, a spór dotyczy umowy zawartej w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej, ii) obie strony były od samego początku procesu reprezentowane przez profesjonalnych pełnomocników (radców prawnych), iii) strona wnosząca apelację, w postępowaniu przed sądem I instancji złożyła oświadczenie, iż nie wnosi ona o dopuszczenie danych dowodów (z zeznań świadka i przesłuchania strony), a sąd II instancji następnie dopuszcza dowody z urzędu, iv) dopuszczone przez sąd II instancji z urzędu dowody zostały dopuszczone na okoliczność twierdzeń i zarzutów nie podnoszonych w apelacji, v) na podstawie tych nowo dopuszczonych dowodów, sąd II instancji zmienił ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego i ocenę prawną powództwa na korzyść strony wnoszącej apelację”.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które wiąże się z określonym przepisem prawnym i którego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej i innych podobnych spraw, wymaga precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). W zasadzie powinno to być zagadnienie nowe, o charakterze rzeczywistym, a nie teoretycznym, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji. Argumentacja uzasadniająca wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania musi zawierać odrębne, pogłębione wywody wskazujące na zaistnienie powołanych okoliczności, uzasadniających przyjęcie skargi (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2008 r., II PK 3/08, nie publ.; z dnia 19 października 2006 r., IV CSK 246/06, nie publ.; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, nie publ.; z dnia 19 grudnia 2001 r., IV CZ 200/01, nie publ.). Wywód przedstawiony w skardze nie odpowiada powyższym wymaganiom. Po pierwsze został on zindywidualizowany okolicznościami faktycznymi sprawy i subiektywnie dokonaną oceną czynności procesowych i sądowych tak dalece, że wyjaśnienie zagadnienia byłoby równoznaczne z rozstrzygnięciem obecnego sporu, a tym samym nie można mu przypisać niezbędnej cechy uogólnienia. Po drugie - zgodnie z jednolitym stanowiskiem judykatury nie istnieje potrzeba rozstrzygnięcia zagadnienia

prawnego co do którego Sąd Najwyższy zajął już stanowisko, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę lub modyfikację (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 września 2008 r., I UK 86/08 oraz z dnia 2 lutego 2010 r., II PK 318/09 - nie publ.). Początkowo przyjęto, dokonując wykładni przepisów Kodeksu postępowania cywilnego uwzględniających zmiany wprowadzone ustawą z dnia 1 marca 1996 r., że zastosowanie art. 232 zdanie drugie k.p.c. przewidującego uprawnienie dopuszczenia dowodów z urzędu ogranicza się do sytuacji wyjątkowych, a sąd, korzystając z niego kieruje się własnym rozeznaniem i oceną, czy zebrany materiał jest dostateczny do jej rozstrzygnięcia. Wskazano, że powołanie jako podstawy kasacyjnej naruszenia tego przepisu zależy od prawidłowości dokonanej przez sąd orzekający oceny, czy taki dowód jest konieczny dla dostatecznego wyjaśnienia sprawy (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2000 r., III CZP 4/00). W późniejszym orzecznictwie Sąd Najwyższy wskazał, że przywrócenie zasadzie kontradiktoryjności należnego miejsca nie oznacza rezygnacji z celu postępowania cywilnego w postaci dążenia do wydania orzeczenia zgodnego z rzeczywistym stanem rzeczy, a prawda materialna, ujmowana jako zasada procesu albo jego cel, w dalszym ciągu obowiązuje. Z tych względów z reguły dopuszczenie dowodu z urzędu nie może być uznane za naruszające zasadę bezstronności sądu i równości stron w procesie. Wykładnia językowa tego przepisu, przesłanki ustrojowe oraz racje aksjologiczne przemawiają za przyjęciem, że władza sędziego, w tym wypadku określona przez ustawodawcę w sposób bliski dyskrejonalności, nie może być w drodze wykładni zwiężana lub w inny sposób ograniczana (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2004 r., IV CK 24/03, OSNC 2005, Nr 3, poz. 45, z dnia 22 lutego 2006 r., III CK 341/05, OSNC 2006, Nr 10, poz. 174, z dnia 14 lipca 2006 r., II CSK 64/06, nie publ., IV CSK 113/06, nie publ., z dnia 15 września 2006 r., I PK 97/06, OSNP 2007, nr 17-18, poz. 251, z dnia 4 października 2006 r., UK 43/06, OSNP 2007, nr 19-20, poz. 293, z dnia 14 listopada 2006 r., II CSK 195/06, nie publ., z dnia 4 stycznia 2007 r., V CSK 377/06, OSP 2008, Nr 1, poz. 8, z dnia 14 marca 2007 r., I CSK 465/06, nie publ., z dnia 15 maja 2007 r., V CSK 64/07, nie publ., z dnia 23 października 2007 r., III CSK 108/07, nie publ., z dnia 5 grudnia 2007 r., I CSK 295/07, nie publ., z dnia

7 grudnia 2007 r., III CSK 194/07, OSNC-ZD 2008, Nr 3, poz. 94, z dnia 17 października 2008 r., I CSK 105/08, OSNC 2009, Nr 11, poz. 153, z dnia 24 sierpnia 2011 r., IV CSK 551/10, nie publ., z dnia 1 grudnia 2011 r., I CSK 120/11, nie publ., z dnia 12 lipca II PK 305/11, MoPPr 2012, nr 10, s. 536, z dnia 9 listopada 2012 r., IV CSK 303/12, nie publ., z dnia 11 grudnia 2014 r. IV CSK 1/14). Także okoliczność, że strona jest reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika nie wyłącza bezwzględnie możliwości dopuszczenia dowodu z urzędu, gdyż mogą zachodzić okoliczności uzasadniające zastosowanie art. 232 zdanie drugie k.p.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2010 r., I CSK 199/09, z dnia 25 marca 2011 r., IV CSK 397/10, nie publ., z dnia 15 czerwca 2011 r., V CSK 373/10, nie publ., z dnia 24 sierpnia 2011 r., IV CSK 551/10, z dnia 22 marca 2012 r., IV CSK 330/11, z dnia 27 kwietnia 2012 r., V CSK 202/11, i z dnia 7 marca 2013 r., II CSK 422/12, nie publ.). Co do inicjatywy dowodowej z urzędu w sporach między przedsiębiorcami Sąd Najwyższy wypowiadał się m.in. w nie publikowanych wyrokach z dnia 11 grudnia 2014 r., IV CA 1/14, BSN 2015, nr 2, s. 12; z dnia 27 czerwca 2014 r., I CSK 498/13, z dnia 27 marca 2014 r., III CSK 94/13.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) zachodzi wówczas, gdy jest niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). Musi być oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Skarżący powinien przywołać konkretne przepisy prawa, którym jego zdaniem Sąd drugiej instancji uchybił, oraz przytoczyć odpowiednią juretryczną argumentację odnoszącą się do oczywistości ich naruszenia. Przedstawione przez skarżące uzasadnienie powołanej przyczyny tym wymaganiom nie odpowiada. Powódki wskazują na naruszenie art. 328 § 2

w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez brak prawidłowych, ich zadaniem, ustaleń faktycznych. Tymczasem uzasadnienie zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji poddaje się kontroli, gdyż zawiera ustalenia i szczegółowe wywody dotyczące oceny materiału dowodowego, a kwestionowanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia jest, co do zasady, niedopuszczalne (art. 398³ § 3 k.p.c., art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Nie została dostatecznie wykazana także przyczyna oznaczona jako wadliwa wykładnia umowy łączącej stron, gdyż sprowadza się ona w części do przytoczenia zasad jej dokonywania, a w części do polemiki ze stanowiskiem sądu.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. *a contrario* odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na zasadzie odpowiedzialności za wynik sprawy (art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 12 ust. 4 pkt 2 oraz § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu - tekst jedn. Dz. U. 2013, poz. 490).